

مقایسه تأثیر نمایش فیلم‌های تاریخی و روش سخنرانی بر پیشرفت تحصیلی درس تاریخ

فتانه حسنی جعفری^۱، فروزان ضرابیان^۱، ابوالفضل عباسی^۲

^۱ استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران hassani.jafari@yahoo.it

^۲ کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، و کارشناس تکنولوژی آموزش و پرورش ناحیه ۳ قم

چکیده: این پژوهش با هدف بررسی تأثیر نمایش فیلم‌های تاریخی بر پیشرفت تحصیلی درس تاریخ انجام گرفته است. روش پژوهش شبه‌آزمایشی است که در اجرای آن از طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل استفاده شد. شرکت‌کنندگان پژوهش شامل ۶۰ نفر از دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی بودند که به شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند و به‌طور تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل قرار گرفتند. پایایی آزمون درس از روش بازآزمایی و ضریب به‌دست‌آمده برابر با ۰/۸۵ می‌باشد و دارای ضریب اعتبار است. داده‌ها با بهره‌گیری از آمار توصیفی و استنباطی تحت نرم‌افزار SPSS توصیف و تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که تفاوت معناداری بین استفاده از نمایش فیلم‌های تاریخی در تدریس درس تاریخ در مقایسه با روش سخنرانی وجود دارد.

کلمات کلیدی: پیشرفت تحصیلی، درس تاریخ، فیلم‌های تاریخ، روش سخنرانی.

Comparison the effectiveness of historical film screenings and lectures on the history of academic achievement of elementary school student

F. Hasani Jafare¹, F. Zarabian¹, A. abbasi²

¹Assistant Professor in Curriculum Development, Tehran Payam Noor University

²M. A. in Curriculum Development, Technology Expert Education District 3 Qom

Abstract: This study, "Survey effects of historical films on the academic achievement of students in history lesson" the third area of Qom was in fifth grade. The main purpose of it was to determine the efficacy of screening on their academic achievement is compared to the lecture. The population is students in the fifth grade. The number of them 1200 in 93-92 year. 60 students were selected by multistage sampling method. The method of research, quasi-experimental on 2 groups was tested. The reliability of the test, the test-retest method was used. The Rate of it is 85 percent. To answer the questions, of t-test was used. Survey effects of historical films have had an impact on student achievement.

Key words: Academic achievement, History lesson, Historical film, Lecture method.

۱. مقدمه

نتیجه حاکمیت روش‌های سنتی تدریس دانست. بنابراین چون روش‌های سنتی نتوانسته‌اند تأمین‌کننده اهداف آموزشی باشند استفاده از شیوه‌های جدید تدریس ضروری به نظر می‌رسد [۴].

تاریخ مجموعه سترگ درباره زندگی اقوام و ملت‌های گوناگون در گذر زمان است. ملت‌ها می‌کوشند با حفظ دانش تاریخی و انتقال آن به نسل‌های بعد هویت خود را پاس دارند. اما ماهیت غیر عینی تاریخ و انقطاع زمانی میان گذشته و حال دیوارهای تاریخی برای نسل امروز تجربه ناپذیر می‌سازد که این حفظ و انتقال دانش تاریخی را دشوار می‌کند. در نظام آموزشی جدید، هدف از آموزش تاریخ به خاطر سپردن اسامی متعدد نیست، بلکه تقویت قدرت تحلیل افراد از رویدادهای تاریخی و بررسی تأثیر آن در زندگی امروز جوامع انسانی است. براین اساس یافتن راه‌های بهتر در آموزش تاریخ یا به‌کارگیری انواع رسانه‌ها برای کمک به درک بهتر مخاطبان از موضوعات درسی است [۵]. در تدریس تاریخ، سال‌ها روش سخنرانی یگانه راه گزارش و انتقال اطلاعات تاریخی به مخاطبان بود که متأسفانه این روش در بسیاری از موارد موجب خستگی و ملال و انزجار دانش‌آموزان می‌شود. معلم پیام‌دهنده و دانش‌آموز پیام‌گیرنده و شیوه‌ای بود که چون فرصت کافی برای انتقال تجارب و دانش معلم به شاگرد و یا تقویت حس شنوایی و جلب توجه سریع به موضوع اصلی درس را برشمرده‌اند اما به علت مشارکت نکردن فعال دانش‌آموزان در آموزش و نیز متکی بودن به یکی از حواس، شاگردان مطالب رابه زودی فراموش می‌کنند [۶].

یکی از مشکلات درس تاریخ، ذهنی و حفظی بودن آن است، به طوری که دانش‌آموز احساس می‌کند، غیر از این روش به هیچ طریق دیگری نمی‌تواند با درس تاریخ ارتباط برقرار کند. معلم تاریخ به‌عنوان قصه‌گو، مطالب را می‌گوید و دانش‌آموز هم تنها شنونده است و نمونه آن استفاده از روش تدریس معلم محور و سخنرانی است. در روش پیشنهادی برای تدریس تاریخ تلاش شده است این مشکلات تا حدی کاهش یابد، به طوری که اولاً حفظ کردن آن کم‌تر جلوه کند، ثانیاً دانش‌آموز به همراه معلم در فرایند تدریس نقش فعال و مشارکتی داشته باشد و

تعلیم و تربیت با آفرینش انسان همزاد است. یعنی هم‌زمان با پیدایش انسان وزندگی جمعی، تعلیم و تربیت نیز با او بوده است. ولی در گذر زمان همواره شکل و روش ارائه آن تغییر یافته است. و با پیدایش هر وسیله یا صنعت و فناوری، تعلیم و تربیت نیز، متناسب با آن دگرگون، شده است. در قرن‌های اخیر که دوره گذر از عصر صنعتی به عصر اطلاعات و ارتباطات است، تعلیم و تربیت نسبت به دوران گذشته، هم از لحاظ کمیت و هم از لحاظ کیفیت و سرعت ارائه، به‌طور چشمگیری متحول شده است [۱].

انسان قرن ۲۱ هر روز شاهد تغییرات وسیعی در عرصه فناوری آموزشی است. این تحولات او را با مسائل جدیدتر و پیچیده‌تر روبه‌رو می‌کند و مشکلاتی برای چگونگی همگام شدن با این تحولات ایجاد می‌کند. بهترین راه آماده شدن برای زندگی در این عصر توجه بیشتر به آموزش است. مدارس باید عادت‌ها و رویه‌ها را محک بزنند و با دید نقادانه‌ای به راه‌یابی بهتر در همه زمینه‌ها بپردازند [۲].

در طی سال‌های اخیر، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در کلاس درس بیشتر مورد توجه واقع شده است، تغییرات سریع فناوری در فرآیند یاددهی- یادگیری موجب تحولات وسیع شده و هدف آن بهبود کیفیت آموزش در مدارس بوده است. فناوری‌های جدید با به همراه آوردن فرصت‌های مناسب در جهت استعدادها و علایق شخصی دانش‌آموزان، به بهبود نظام آموزشی مدارس کمک می‌کند [۳].

درواقع آموزش فقط انتقال دادن اطلاعات به دانش‌آموزان در یک فرآیند خوشایند نیست. اگر این گونه بود احتمالاً امکان‌پذیر بود که بهترین سخنرانان جهان را پیدا کرد و نوارهای ویدویی از درسشان تهیه نمود و در اختیار دانش‌آموزان قرارداد.

متأسفانه کتاب‌های درسی به‌گونه‌ای نگارش یافته‌اند که تنها انبوهی از اطلاعات را به دانش‌آموزان منتقل می‌کنند و معلمان در فرآیند اجرا اغلب با استفاده از شیوه‌های سنتی فرصت هرگونه اندیشیدن و خلاقیت را از دانش‌آموزان می‌گیرند. فقر فکری دانش‌آموزان را می‌توان

موقعیت‌های آموزشی چندرسانه‌ای ارتباطی می‌باشد که حقایق را به شکل واقعی ارائه می‌کند، روابط انسانی را به شکل درام درمی‌آورد و شبیه‌سازی می‌کند، عواطف را برمی‌انگیزد و ویرایش‌ها را تغییر می‌دهد [۱۱]. با وجود به اینکه سختی‌ها و مشکلات و هزینه‌های فراوان در راه تولید و کاربرد فیلم آموزشی وجود دارد، هنوز هم متخصصان آموزش، آن را رسانه‌ای مؤثر و مفید قلمداد می‌کنند. برخی از مزایای فیلم در موقعیت آموزشی به شرح زیر است.

(۱) یادگیری گروهی: فیلم را می‌توان برای آموزش افراد به صورت گروه مورد استفاده قرار داد. وقتی فیلم آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرد. تجارب مشترکی را در اختیار یادگیرندگان قرار می‌دهد [۱۲].

(۲) تکرار تجارب یادگیری: اگر معلم بخواهد چندین بار یک موضوع یا مطلب را تکرار کند خسته می‌شود درحالی‌که فیلم‌های آموزشی را می‌توان بدون تغییر در محتوای آموزشی آن بارها استفاده کرد.

(۳) صرفه‌جویی: استفاده از فیلم‌ها مانند رسانه‌های دیگر سبب صرفه‌جویی در هزینه و زمان می‌شود. شاید هزینه تولید فیلم زیاد به نظر برسد، اما با تولید فیلم‌های آموزشی خوب و استفاده از آن در مقیاس وسیع، هزینه سرانه آموزش کاهش می‌یابد [۱۰].

(۴) فراهم آوردن تجارب یادگیری خاص: برخی معلمان می‌خواهند مفاهیمی را به دانش‌آموز یاد دهند، اما نمی‌توانند تجربیات یادگیری مرتبط با آن مفاهیم را برایشان تدارک ببینند. معلمی که قصد دارد اتفاقات تاریخ دفاع مقدس را برای دانش‌آموز بیان کند، طبیعی است که شرح وقایع نمی‌تواند آن‌چنان‌که شایسته است آنان را در فضای جنگ وارد سازد. در این شرایط فیلم می‌تواند رسانه مناسبی باشد. همراه شدن تصاویر با صدا، شرایط واقعی برای دانش‌آموز فراهم می‌کند.

(۵) ایجاد انگیزه و تداوم بخشیدن به آن: دیدن فیلم سبب فعالیت داوطلبانه و درگیری مستقیم یادگیرنده در جریان یادگیری می‌شود و امکان دستیابی وی به هدف‌های آموزشی را افزایش می‌دهد و موجب برانگیخته شدن حس علاقه و انگیزه می‌شود [۱۳].

ثالثاً دانش‌آموز با درس ارتباط بیش‌تری برقرار کند. همان‌طور که می‌دانیم ۷۰ درصد یادگیری از طریق مشاهده عینی صورت می‌گیرد که استفاده از رسانه‌های آموزشی از قبیل عکس و فیلم از موارد آن می‌باشد [۷]. در روش تدریس سخنرانی، فرض می‌شود دانش‌آموزان به‌طور شنیداری فرا می‌گیرند، درحالی‌که پژوهش‌ها درباره مغز نشان می‌دهد که نحوه فراگرفتن دانش‌آموزان این‌گونه نیست. فقط حدود ۲۰ درصد دانش‌آموزان به‌صورت شنیداری و ۸۰ درصد دیگر به‌صورت دیداری و عملی فرا می‌گیرند [۸].

فیلم آموزشی در کشورهای پیشرفته از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. در این کشورهای مدرن مدت‌هاست که مدرن‌سازی نظام آموزشی، روش‌های سنتی را با فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی درآمیخته و به الگوهای موفق دست یافته‌اند. در ایران باوجود آن‌که سابقه فیلم و تلویزیون به حدود ۴۰ سال پیش بازمی‌گردد، اما هنوز تنها رسانه رسمی آموزشی کتاب می‌باشد. فیلم آموزشی به‌عنوان رسانه‌ای تأثیرگذار می‌تواند ضمن جذب مخاطب به روش‌های مستقیم و غیرمستقیم آموزش را غنی‌تر کند. در کشورهای پیشرفته استفاده از فیلم‌های آموزشی رواج دارد و به شیوه‌های متفاوت از طریق شبکه‌های تلویزیونی، تلویزیون‌های کابلی و شبکه‌های ویدیویی مورد استفاده قرار می‌گیرد و در کشور ما هم فیلم آموزشی سال‌هاست مورد توجه قرار گرفته است و در مدارس کشور به اشکال متفاوت از آن استفاده می‌شود، اما متأسفانه هنوز از این رسانه ارزشمند به‌صورت هدفمند و برنامه‌ریزی شده استفاده نمی‌کنیم [۹].

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های کاربرد فیلم در موقعیت‌های آموزشی، فراهم آوردن تجارب یادگیری باشد که معلمان در نظر دارند مفاهیمی به دانش‌آموزان یاد دهند اما نمی‌توانند تجربیات یادگیری مرتبط با آن مفاهیم را برایشان تدارک ببینند. در این شرایط فیلم می‌تواند رسانه مناسبی باشد [۱۰]. فیلم‌ها یکی از رسانه‌ها که به فراگیر اجازه می‌دهد موضوع درسی را هرچند بار که مایل باشد، مشاهده کند. امروزه فیلم‌ها و استفاده از آن یک مهارت استاندارد و متداول در کارهای معلمان و مشاوران آموزشی مورد توجه قرار گرفته است. فیلم در

۶) نشان دادن حرکت: یکی از مزایای فیلم آن است که می‌تواند حرکت را به نمایش بگذارد و دو حس دیداری و شنیداری را در هم می‌آمیزد و به این ترتیب سبب درک و فهم بهتر موضوع یادگیری و افزایش میزان یادآوری مطالب می‌شود.

۷) کاهش آموزش: فیلم منجر به کاهش مدت‌زمان آموزش و در صورت بهره‌گیری از فیلم در موقعیت آموزشی، یک‌دوم تا یک‌سوم از زمان آموزش کاسته شود. [۱۴]

لی دیبلوفورم والت مدیر اجرایی انجمن مورخان آمریکایی است. او در دانشگاه ایالتی آلبانیو دانشگاه ایندیانا تاریخ آمریکا و جهان تدریس می‌کند. وی ۷ قاعده برای آموزش مؤثر و پرنشاط درس تاریخ ارائه نموده است که عبارتند از: قاعده اول: اشتیاق؛ قاعده دوم: استفاده کمتر از جزوه و کتاب؛ قاعده سوم: استفاده از منابع دست‌دوم؛ قاعده چهارم: توجه به مسائلی که به‌روز اتفاق افتاده است؛ قاعده پنجم: استفاده از تاریخ محلی در آموزش درس تاریخ؛ قاعده ششم: ضرورت افزایش سواد یارانه‌ای معلمان؛ قاعده هفتم: استفاده از فیلم تاریخی برای تحریک آن استفاده از احساسات که با مطالعه برانگیخته نمی‌شود [۷].

فیلم‌های آموزشی می‌تواند با هر موضوعی ارائه شود. این‌گونه فیلم‌ها را می‌توان در کلاس‌های درسی که جنبهٔ سندیت موضوع و قدرت تشریح بیشتر در مفاهیم تاریخی دارد به کاربرد [۱۵].

فیلم‌هایی با طرح‌های زیبا و داستان‌های منسجم به‌عنوان یک موضوع کارایی خوبی در آموزش دارند. صحنه‌هایی که از یک فیلم که بازیگران و کارگردان خوبی داشته باشد، بیشتر از یک مطلب چاپی، مطالب را با هیجان و جذابیت ارائه می‌کند [۱۶].

در تبیین ارتباط فیلم و تاریخ دو رویکرد اصلی وجود دارد: رویکرد اول: فیلم را فقط صنعت و هنر و دستاورد فرهنگی قرن بیستم می‌داند.

دومین رویکرد: فیلم را به چشم یک متن و سند برای آموزش و معرفی رویدادهای تاریخی به جامعه‌ای که آن فیلم را تماشا می‌کند می‌نگرد و همین رویکرد به‌طور

جدی فیلم را رسانه‌ای می‌داند که گذشته را در زمان حال عرضه می‌کند [۱۷].

در زمینهٔ پژوهش انجام‌شده، پژوهش‌های دیگری در داخ و خارج کشور انجام‌گرفته است که چند نمونهٔ آن مورد بررسی قرار می‌گیرد: شاهسونی (۱۳۷۷)، به بررسی اثر نوارهای ویدویی درس ریاضی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پرداخته است. وی به این نتیجه رسید که پیشرفت تحصیلی گروهی از دانش‌آموزان که از دبیر به همراه فیلم بهره‌جسته‌اند بیشتر از گروهی است که آموزش آنان بر عهدهٔ دبیر بدون فیلم بوده است [۱۸].

حاجیان نیا (۱۳۸۵)، در پژوهشی برای بررسی اثر کتاب فیلم زیست‌شناسی بر پیشرفت تحصیلی درس زیست دوره متوسطه پرداخته است. در این تحقیق نشان می‌دهد دانش‌آموزانی که از دبیر مختص همراه با کتاب فیلم آموزش دیده‌اند نسبت به گروهی که بدون کتاب فیلم آموزش دیده‌اند از پیشرفت تحصیلی بالاتری برخوردار بودند [۱۹]. نجفی (۱۳۸۱)، در پژوهش‌هایی که برای بررسی میزان اثربخشی اجرای طرح تصویری در تدریس انجام داد، به این نتیجه رسید دانش‌آموزانی که از فیلم‌هایی تاریخی به‌صورت اجرای معلم محور و دانش‌آموز محور استفاده می‌کنند، بیشتر از دانش‌آموزانی که از فیلم‌های تاریخ استفاده نمی‌کنند تحت تأثیر مثبت یادگیری قرار می‌گیرند [۲۰].

صادقی (۱۳۷۸)، در پژوهشی تأثیر نمایش فیلم آموزشی بر یادگیری یکی از مهارت‌های ورزش هندبال را بررسی کرد. نتایج این پژوهش نشان داد که آزمودنی‌های گروه آزمایش نسبت به اعضای گروه گواه در پس‌آزمون‌های مربوط به زاویه و دقت پرتاب مشاهده نشد توپ نمرات بهتری کسب کردند [۲۱].

رایس (۱۹۹۰)، در تحقیق دربارهٔ تأثیر تلویزیون آموزشی بر یادگیری در مراکز آموزشی بر فراگیران صورت گرفت به این نتیجه رسید که اگر در طرح و تهیهٔ برنامه‌ها از متخصصان تعلیم و تربیت و روان‌شناسی کودک استفاده می‌شود و این برنامه‌ها با توجه به نیازهای خاص بینندگان در رسیدن به اهداف از پیش تعیین‌شده باشد موفق خواهد بود [۲۲].

اهداف درسی و به فراخور سطح دانش و میزان سن دانش‌آموزان انتخاب و در طی پنج جلسه با حضور آموزگار در کلاس درس برای دانش‌آموزان به نمایش گذاشته می‌شود و در گروه گواه روش تدریس به روش "سخنرانی" انجام می‌شود.

تهیه آزمون پیشرفت تحصیلی معلم‌ساخته درس تاریخ پایه پنجم ابتدایی برای انجام پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه‌های آزمایش و کنترل منطبق بر اهداف و محتوای دروسی است که با فیلم به دانش‌آموزان آموزش داده شده است. این آزمون شامل ۲۶ سؤال از نوع تشریحی و تستی و جای خالی است. حداکثر امتیازی که هر آزمودنی در این آزمون می‌تواند به دست آورد نمره ۲۰ و به شرح ذیل می‌باشد.

جدول ۱: سؤالات آزمون پیشرفت تحصیلی به تفکیک نمایش فیلم تاریخی و درس تاریخ

شماره درس	عنوان درس	فیلم تاریخی	سؤالات آزمون
درس اول	ظهور اسلام	محمد رسول الله	۱-۷-۱۱-۱۲-۱۶
درس دوم	گسترش اسلامی	محمد رسول الله	۲-۴-۸-۱۷-۱۸
درس سوم	تشکیل حکومت اسلامی	محمد رسول الله	۱۳-۱۹-۲۰-۲۱-۳-۱۰
درس چهارم	خلافت امام علی	امام علی	۵-۱۴-۲۲-۲۳-۲۴
درس پنجم	خلافت امام حسن و امام حسین	مختارنامه	۶-۱۵-۲۵-۲۶

برای تعیین اعتبار آزمون از نظر بودجه‌بندی، سطح دشواری، تناسب با اهداف آموزشی موردبررسی قرار گرفت و نظر پنج‌تن از آموزگاران پایه پنجم آموزش و پرورش ناحیه ۳ شهر قم اخذ شد و پس از تغییرات مدنظر فرم نهایی تدوین گردید و در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت. به‌منظور بررسی پایایی این آزمون از روش بازآزمایی (اجرای دوباره آزمون) استفاده شد. ضریب به‌دست‌آمده برابر با ۰/۸۵ و دارای ضریب اعتبار می‌باشد.

۳. نتایج و بحث

آمار توصیفی شامل محاسبه فراوانی، درصد و میانگین نمرات و آمار استنباطی شامل آزمون گروه‌های مستقل که به کمک نرم‌افزار انجام شده است.

اسپنسر (۱۹۹۹)، در پژوهشی درباره اثر فیلم‌های آموزشی در مقایسه با آموزش با شیوه سخنرانی بر روی دانش‌آموزان مدارس انجام گرفت به نتیجه رسید که کارایی تدریس معلم همراه با فیلم نسبت به تدریس تنها از طریق معلم بیشتر است و اثربخشی کار معلم را افزایش می‌دهد. مورگیل اینسی و همکاران (۲۰۰۵)، در پژوهشی که پیرامون آموزش اسیدها و بازها به کمک کامپیوتر و به روش تدریس سنتی، آورده است: دانش‌آموزان به‌صورت تصادفی، به دو گروه کنترل و آزمایشی تقسیم‌شده و میزان دانش آنان درباره اسیدها و بازها، به‌وسیله یک آزمون ۲۰ سؤالی، موردسنجش قرار گرفت و در اثربخشی آموزش درس اسید و بازها به‌وسیله نمایش کامپیوتر نسبت به روش تدریس سنتی تفاوت معنی‌دار وجود دارد [۲۳].

در نتیجه یک تحقیق جدید از دانشگاه واشنگتن در سنت لوئیس که توسط اندرو باتلر درباره اثربخشی فیلم‌های تاریخی بر یادگیری درس و مفاهیم تاریخ بر روی دانش‌آموزان دوره متوسطه در سال ۲۰۰۹ میلادی این مطالب به‌دست‌آمده است: فیلم‌های تاریخی یادگیری دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشد. "دانش‌آموزانی که از طریق تماشای فیلم‌های تاریخی در مورد افراد یا وقایع بسیار مهم، تاریخ را یاد می‌گیرند ممکن است اشتباهات تاریخی نشان داده‌شده در آن‌ها را بازگو کنند. ما دریافته‌ایم هنگامی که اطلاعات فیلم و کتاب یکسان بود تماشای فیلم موجب افزایش ۵۰٪ در یادآوری مطالب کتاب بوده است. بالعکس، هنگامی که اطلاعات فیلم با متن کتاب مغایرت دارد اغلب مردم به‌غلط اطلاعات اشتباه فیلم را به یاد می‌آورند [۲۴]."

۲. روش تحقیق

این پژوهش با توجه به موضوع و هدف آن از نوع شبه‌آزمایشی است. جامعه آماری این پژوهش شامل، کلیه کلاس‌های پایه پنجم ابتدایی پسرانه ناحیه ۳ شهر قم در سال تحصیلی ۱۳۹۳-۱۳۹۲ می‌باشد و به روش خوشه‌ای دو کلاس از مدارس پسرانه انتخاب و سپس در گروه آزمایش، قسمت‌های از فیلم‌های تاریخی "محمد رسول الله، امام علی، مختارنامه" که منطبق بر

جدول ۲: آماره‌های آزمون t مقایسه پیش‌آزمون گروه آزمایش و کنترل

درس	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	میانگین خطای معیار
درس اول	آزمایش	۳۰	۲/۸۳	۰/۴۶۱۱۳	۰/۰۸۴۱۹۰
	کنترل	۳۰	۳/۶۵	۰/۰۷۲۰۹۹	۰/۱۳۱۶۳
درس دوم	آزمایش	۳۰	۲/۸۳۳۳	۰/۴۶۱۱۳	۰/۰۸۴۱۹
	کنترل	۳۰	۳/۶۵۰۰	۰/۰۷۲۰۹۹	۰/۱۳۱۶۳
درس سوم	آزمایش	۳۰	۲/۹۶۶۷	۰/۶۶۸۶۸	۰/۱۲۲۰۸
	کنترل	۳۰	۳/۵۱۶۷	۰/۸۰۳۹۱	۰/۱۴۶۷۷
درس چهارم	آزمایش	۳۰	۲/۳۰۰۰	۱/۳۴۲۹۳	۰/۲۴۵۱۸
	کنترل	۳۰	۳/۴۱۶۷	۰/۹۲۲۰۷	۰/۱۸۱۱۳
درس پنجم	آزمایش	۳۰	۲/۲۰۰	۱/۲۱۴۸۵	۰/۲۲۱۸۰
	کنترل	۳۰	۳/۴۶۶۷	۱/۰۸۲۲۵	۰/۱۹۷۵۹

از آنجائی که سطح معنی‌داری برای آزمون مقایسه پیش‌آزمون میانگین دو گروه کنترل و آزمایش در مجموع ۵ درس تاریخ $\text{sig} = ۰/۵۶۳$ و بزرگ‌تر از $۰/۰۵$ است، پس فرض برابری میانگین‌ها H_0 رد نمی‌شود. تفاوت میانگین دو گروه معنی‌دار نیست و تساوی میانگین دو جامعه رد نمی‌شود. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که بین نمرات پیش‌آزمون کنترل و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود ندارد که حاکی از هم‌تا بودن گروه کنترل و آزمایش می‌باشد.

پس از ورود متغییر مستقل مجدداً آزمون پیشرفت تحصیلی درس تاریخ از هر دو گروه برگزار گردید که میانگین‌های مربوط به گروه‌های آزمایش و کنترل در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: آماره‌های میانگین آزمون درس تاریخ به دو روش سخنرانی و نمایش فیلم‌های تاریخی

شاخص آماری	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین‌ها	تفاوت خطای معیار
پیش‌آزمون	۰/۵۸۲	۵۸	۰/۵۶۳	۰/۶۱۶۶۷	۱/۰۶۰۱۷

سؤال ویژه اول:

آیا اثربخشی نمایش فیلم تاریخی "محمد رسول‌الله" بر پیشرفت تحصیلی درس ظهور اسلام بیش از روش سخنرانی می‌باشد؟

جدول ۴: آماره‌های آزمون t درس ظهور اسلام با استفاده از روش سخنرانی و نمایش فیلم تاریخی

شاخص آماری	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین‌ها	تفاوت خطای معیار
درس اول	-۴/۶۳۵	۵۸	۰/۰۰۰	-۰/۹۹۱۶۷	۰/۲۱۳۹۶

از آنجایی که سطح معنی‌داری برای آزمون مقایسه پس‌آزمون میانگین دو گروه کنترل و آزمایش در درس ظهور اسلام $\text{sig} = ۰/۰۰۰$ و کمتر از $۰/۰۵$ است، پس فرض برابری میانگین‌ها H_0 رد می‌شود. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که نمرات پس‌آزمون کنترل و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ یعنی نوع گروه در میزان نمره تأثیر دارد. به عبارت دیگر، نمایش فیلم‌های تاریخی "محمد رسول‌الله" بر پیشرفت تحصیلی درس ظهور اسلام تأثیرگذار بوده است.

سؤال ویژه دوم:

آیا اثربخشی نمایش فیلم تاریخی "محمد رسول‌الله" بر پیشرفت تحصیلی درس گسترش اسلام بیش از روش سخنرانی می‌باشد؟

جدول ۵: آماره‌های آزمون t درس ظهور اسلام با استفاده از روش سخنرانی و نمایش فیلم تاریخی

شاخص آماری	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین‌ها	تفاوت خطای معیار
درس دوم	-۵/۲۲۶	۵۸	۰/۰۰۰	-۰/۸۱۶۶۷	۰/۱۵۶۲۶

از آنجایی که سطح معنی‌داری برای آزمون مقایسه پس‌آزمون میانگین دو گروه کنترل و آزمایش در درس گسترش اسلام $\text{sig} = ۰/۰۰۰$ و کمتر از $۰/۰۵$ است، پس فرض برابری میانگین‌ها H_0 رد می‌شود. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که نمرات پس‌آزمون کنترل و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ یعنی نوع گروه در میزان نمره تأثیر دارد.

مقایسه تأثیر نمایش فیلم‌های تاریخی و ...

فیلم‌های تاریخی "امام علی" بر پیشرفت تحصیلی درس خلافت امام علی تأثیر گذار بوده است.

جدول ۷: آماره‌های آزمون t درس خلافت امام علی با استفاده از

روش سخنرانی و نمایش فیلم تاریخی

تفاوت خطای معیار	تفاوت میانگین‌ها	سطح معناداری	درجه آزادی	t	شاخص آماری
۰,۳۰۴۸۳	-۱,۱۱۶۶۷	۰,۰۰۱	۵۸	-۳,۶۶۳	درس چهارم

سؤال ویژه پنجم:

آیا اثربخشی نمایش فیلم تاریخی "مختارنامه" بر پیشرفت تحصیلی درس خلافت امام حسن و امام حسین بیش از روش سخنرانی می‌باشد؟

جدول ۸: آماره‌های آزمون t درس خلافت امام حسن و امام حسین

با استفاده از روش سخنرانی و نمایش فیلم تاریخی

تفاوت خطای معیار	تفاوت میانگین‌ها	سطح معناداری	درجه آزادی	t	شاخص آماری
۰,۲۹۷۰۵	-۱,۲۶۶۶۷	۰,۰۰	۵۸	-۴,۲۶۴	درس پنجم

از آنجائی که سطح معنی‌داری برای آزمون مقایسه پس‌آزمون میانگین دو گروه کنترل و آزمایش در درس خلافت امام حسن و امام حسین $\text{sig}=0/000$ و کمتر از $0/05$ است پس فرض برابری میانگین‌ها H_0 رد می‌شود. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که نمرات پس‌آزمون کنترل و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد یعنی نوع گروه در میزان نمره تأثیر دارد. به عبارت دیگر، نمایش فیلم‌های تاریخی "مختارنامه" بر پیشرفت تحصیلی درس خلافت امام حسن و امام حسین تأثیر گذار بوده است.

سؤال اصلی تحقیق:

اثربخشی نمایش فیلم تاریخی "محمد رسول‌الله" و "امام علی" و "مختارنامه" بر پیشرفت تحصیلی درس تاریخ بیش از روش سخنرانی می‌باشد؟

به عبارت دیگر، نمایش فیلم‌های تاریخی "محمد رسول‌الله" بر پیشرفت تحصیلی درس گسترش اسلام تأثیر گذار بوده است.

سؤال ویژه سوم:

آیا اثربخشی نمایش فیلم تاریخی "محمد رسول‌الله" بر پیشرفت تحصیلی درس تشکیل حکومت اسلامی بیش از روش سخنرانی می‌باشد؟

جدول ۹: آماره‌های آزمون t درس تشکیل حکومت اسلامی با

استفاده از روش سخنرانی و نمایش فیلم تاریخی

تفاوت خطای معیار	تفاوت میانگین‌ها	سطح معناداری	درجه آزادی	t	شاخص آماری
۰,۱۹۰۹۱	-۰,۵۵۰۰۰	۰,۰۰۶	۵۸	-۲,۸۸۱	درس سوم

از آنجایی که سطح معنی‌داری برای آزمون مقایسه پس‌آزمون میانگین دو گروه کنترل و آزمایش در درس تشکیل حکومت اسلامی $\text{sig}=0/006$ و کمتر از $0/05$ است، پس فرض برابری میانگین‌ها H_0 رد می‌شود. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که نمرات پس‌آزمون کنترل و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد، یعنی نوع گروه در میزان نمره تأثیر دارد.

به عبارت دیگر، نمایش فیلم‌های تاریخی "محمد رسول‌الله" بر پیشرفت تحصیلی درس تشکیل حکومت اسلامی تأثیر گذار بوده است.

سؤال ویژه چهارم:

آیا اثربخشی نمایش فیلم تاریخی "امام علی" بر پیشرفت تحصیلی درس خلافت امام علی بیش از روش سخنرانی می‌باشد؟

از آنجائی که سطح معنی‌داری برای آزمون مقایسه پس‌آزمون میانگین دو گروه کنترل و آزمایش در درس خلافت امام علی $\text{sig}=0/001$ و کمتر از $0/05$ است پس فرض برابری میانگین‌ها H_0 رد می‌شود.

بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که نمرات پس‌آزمون کنترل و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد یعنی نوع گروه در میزان نمره تأثیر دارد. به عبارت دیگر نمایش

جدول ۹: آماره‌های آزمون t ۵ درس تاریخ با استفاده از روش

سخنرانی و نمایش فیلم‌های تاریخی

شاخص آماری	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین‌ها	تفاوت خطای معیار
کل دروس	-۵/۲۲۸	۵۸	۰/۰۰	-۴/۶۷۵۰۰	۰/۸۹۴۱۶

از آنجایی که سطح معنی‌داری برای آزمون مقایسه پس‌آزمون میانگین دو گروه کنترل و آزمایش در ۵ درس تاریخ $\text{sig} = ۰/۰۰۰$ کمتر از $۰/۰۵$ است پس فرض برابری میانگین‌ها H_0 رد می‌شود. تفاوت میانگین دو گروه کمتر از صفر است و میانگین گروه کنترل از گروه آزمایش کوچک‌تر است که حاکی از نامساوی بودن گروه کنترل و آزمایش می‌باشد. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که نمرات پس‌آزمون کنترل و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد، یعنی نوع گروه در میزان نمره تأثیر دارد.

به عبارت دیگر، نمایش فیلم‌های تاریخی "محمد رسول الله" و "امام علی" و "مختارنامه" بر پیشرفت تحصیلی درس تاریخ تأثیرگذار بوده است و نتایج حاصل از این پژوهش با یافته‌های تحقیق پژوهش شاهشونی (۱۳۷۷)، نجفی (۱۳۸۱)، حاجیان نیا (۱۳۸۵) و حیدری (۱۳۸۹) و اسپنسر (۱۹۹۹) و اندروپاتلر (۲۰۰۹) که میزان اثربخشی فیلم‌ها در موقعیت‌های مختلف آموزشی را در سطوح مختلف آموزشی بررسی نمودند، همخوانی دارد. ارزش فیلم‌های تاریخی به دلیل عرضه دانش به چندین شیوه است، دانش‌آموزان می‌توانند مفاهیم انتزاعی را با نمایش فیلم یاد بگیرند و در آموزش مفهوم زمان کاربرد و اثربخشی مناسب دارد و در ایجاد انگیزه و جلب توجه دانش‌آموزان به فرآیند تدریس نقش به‌سزایی را ایفا می‌نماید. در نهایت به اثربخشی پیشرفت تحصیلی در درس تاریخ می‌انجامد. این تنوع، فرصتی را برای درک عمیق‌تر فراهم می‌کند، پس باید تدابیری اندیشید و راه-کارهایی را به کاربرد تا بتوان سطح یادگیری را در مدارس به بالاترین حد خود رساند و این کار عملی نمی‌شود مگر با همکاری تمام مسئولان امر آموزش و پرورش تا بتوان امر تدریس و یادگیری را به‌سوی رشد سوق داد.

۴. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر، تأثیر نمایش فیلم‌های تاریخی بر پیشرفت تحصیلی درس تاریخ نتایج این پژوهش نشان داد که استفاده از فیلم تاریخی محمد رسول الله در دروس "ظهور اسلام، گسترش اسلام، تشکیل حکومت اسلامی" فیلم تاریخی امام علی در درس "خلافت امام علی" و فیلم تاریخی مختارنامه در درس "خلافت امام حسن و امام حسین" بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی مؤثر بوده است و در مقایسه با روش تدریس سخنرانی "سنتی" که دانش‌آموزان گروه گواه آموزش دیده بودند اثربخشی داشت. بنا به تحقیقات بسیار که تاکنون به انجام رسیده است، استفاده از فیلم در موقعیت‌های آموزشی می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای بر پیشرفت تحصیلی و یادگیری دانش‌آموزان داشته باشد. می‌توان چنین برداشت نمود که با پیشرفت علم و اصول آموزش، استفاده از فیلم‌های تاریخی که متناسب و مطابق با محتوای درسی کتب تاریخ دوره ابتدایی تأثیرات مطلوب‌تری را به نسبت به استفاده از روش سنتی "سخنرانی" در آموزش و پرورش نشان داده و درصد موفقیت بیشتری را به خود اختصاص داده است.

مراجع

- [1] Mehrmohammadi, M., Rethink the meaning and significance of the revolution in information and communication, Yyzz Publication, (2006). [In Persian]
- [2] Saif. A., Snjsh learning processes and products: the old and the new, Tehran. Doran. (2005). [In Persian]
- [3] Baylor, L. & Ritchie, D., What Factors Facilitate Teacher Skill, Teacher Morale and Perceived Student Learning in Techniligy-using classrooms? *Computer & Education Journal*, Vol. 39, No. 2, pp. 35-41, (2011).
- [4] Shabani, H, teaching skills and teaching techniques, Tehran, Doran Publications, (2005). [In Persian]
- [5] Hamraz, V., Recognize the role of documentaries in history education, media and culture magazine *Journal of Media and Culture (science and research) autumn rumst*, Number 2, (2011). [In Persian]
- [6] Vasmegar, R., Development of the teaching of history, Issue 4, (2011). [In Persian]

- [7] Aslani, S., Development of the teaching of history, Issue 4, (2005). [In Persian]
- [8] Rabeye, M., Talebian, M., Principles of educational technology, educational technology Development of, Number 28, (2011). [In Persian]
- [9] Shekar Baghan, A., Educational films in the curriculum, *Journal of Educational Technology*, Vol. 28, No. 5, p. 30, (2012). [In Persian]
- [10] Razavi, A., Design and production of instructional videos, Tehran, samt, Publications, (2008). [In Persian]
- [11] Zoufan, S.H., The use of new technologies in education Tehran, Samt, Publications, (2008). [In Persian]
- [12] Ahadian, M., Introduction to Educational Technology, Tehran, Yyzh, Publications, (2000). [In Persian]
- [13] Afzal Nia, M., Design and familiarity with learning resources centers Tehran, Samt, Publications, (2004). [In Persian]
- [14] SPENCER, KEN, Educational technology- An unstoppable force: A selective Review of research into the effectiveness of educational media, (1999).
- [15] Golestan, V., Reviewing the structure of instructional videos, Development of primary education, (2011). [In Persian]
- [16] Abedi, Z. kffash, H., Educational videos as a resource in teaching and learning, Roshd, *Journal Educational Technology*, Vol. 24, No. 2 p. 26, (2010). [In Persian]
- [17] Mikssel, Peter, Making History: An Introduction to the History and Practices of a Discipline, edited by Peter Lambert and Philipp schefield, rotlage, (2004).
- [18] Shahsavani, S., The effect of the video tape math on the academic achievement of high school students, thesis MA, Educational Planning, Faculty of Education, Azad University Khorasgan Branch, (1997). [In Persian]
- [19] Hajyan, S., The effect of biology film book on the academic achievement of high school students in biology Q. end of a MA, Educational Planning, Faculty of Education, Azad University Khorasgan Branch, (2005). [In Persian]
- [20] Najafe, S., The impact of video training course on the academic achievement of students of the first and second tips Educational Planning, Faculty of Education, Azad University Khorasgan Branch, (2002). [In Persian]
- [21] Sadeghi, N., Impact on learning videos shot handball skills of high school students, thesis MA, Tehran University, Faculty of Physical Education, (2008). [In Persian]
- [22] RICE, M. L., HOSETON, AC, TRUGLIO, R., & WRIGH T.Y., words from sesame street learning vocabulary while viewing, a developmental psychology, (1990).
- [23] Morgil Inci S., Yavuz O. O., and et al., Traditional and computer – assisted learning in teaching acid and bases, *emical education Research and practice(CERP)*, Vol. 6, No. 2, pp.52-63, (2005).
- [24] Gerry Everding, Executive Director of Digital Newsgerry_everding@wustl.edu "Historical movies help students learn, but separating fact from fiction can be challenge, (2009).